Viquipèdia

Iacut

El **iacut** o **sakhà** és una llengua turquesa parlada per unes 360.000 persones a la República de Sakhà, al nord de la Sibèria russa. Fa servir caràcters ciríl·lics. Els iacuts pertanyen tant a religions tradicionals com a l'església ortodoxa russa.

Iacut	
Саха тыла *Saxa tyla*	
Altres noms	Sakha
Tipus	llengua, llengua viva i llengua vulnerable
Parlants	
365.000 principalment a Sibèria	
Parlants nadius	450.000 (2010)
Parlat a	Rússia
Oficial a	Sakhà
Autòcton de	província d'Irkutsk, territori de Khabàrovsk, territori de Krasnoiarsk, província de Magadan i Sakhà
Classificació lingüística	
llengües nostràtiques llengües altaiques llengües turqueses llengües turqueses comunes llengües turqueses siberianes	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet ciríl·lic i escriptures Sakha
Nivell de vulnerabilitat	2 vulnerable
Codis	
ISO 639-2	sah
ISO 639-3	sah (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=sah)
SIL	sah
Glottolog	yaku1245 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/yaku1245)
Ethnologue.com	sah (http://www.ethnologue.com/language/sah)
UNESCO	508 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-508.html)
IETF	sah
Endangeredlanguages.com	10454 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/10454)

Contingut

Característiques

Forma un subgrup amb el txuvaix, i també és parlada pels dolgans de Taimíria, i es caracteritza per ser una llengua aglutinant però amb elements analítics:

- Mutació de la J prototurca en xiulant (S en iacut i SH en txuvaix),
- Posseeix vocals llargues peculiars que es troben en monosíl·labs i polisíl·labs, però mai com a primer element de paraula polisíl·laba; si un monosíl·lab amb vocal llarga esdevé bisíl·lab o polisíl·lab per ajuntar-se un sufix, la vocal s'abreuja. Manté el diftong turc UO.
- Conserva la S inicial del prototurc com el txuvaix, mentre que la perden les altres (per exemple, *barret* en iacut *as* i en turc *sač*).
- Manté els diftongs IA, UO, ÏE i té un cas partitiu, a diferència de les altres llengües turqueses.
- Les formes conjugades es basen en un sistema d'escriptura basada en l'alfabet fonètic internacional el 1922, revisat el 1924. El 1929-1939 adoptaren l'alfabet llatí, i des d'aleshores el ciríl·lic.

Alfabet iacut

А а a [a] [a]
Б б b [b] [be]
В в v [v] [ve]
Г г g [g] [ge]
Д д d [d]; com a palatal, [dj] [de]
Е е e [je]; [e] després de C[1] llevat [t, d, s, z, n, l] [je]
Ё ё ë [jo]; [o] després de [tj, dj, sj, zj, nj, lj] [jo]
Ж ж ž [] [e]
З з z [z]; com a palatal [zj] [ze]
И и i [i] [njebd i] 'i curta'
І і ï [i] després de [t, d, s, z, n, l] [jord i] 'i llarga'
Й й j [j] [i kratkəj]
К к k [k] [ka]
Л л l [l]; com a palatal [lj] [el]
М м m [m] [em]
Н н n [n]; com a palatal [nj] [en]
О о o [o] [o]
Ӧ ӧ ö [ə] [ə]
П п p [p] [pe]
Р р r [r] [er]
С с s [s]; com a palatal [sj] [es]
Т т t [t]; com a palatal [tj] [te]
У у u [u] [u]
(Ф ф f) [f] [ef]
(Х х x) [x] [xa]
(Ц ц c) [] [e]
Ч ч č [j] [je]
Ш ш š [] [a]
(Щ щ šč) [a]
Ъ ъ _b *[jord znak] 'signe dur'*
Ы ы y [] []
Ь ь ' _b [njebd znak] 'signe suau'
Э э è [e] [e]
Ю ю ju [ju]; [u] després de [tj, dj, sj, zj, nj, lj] [ju]
Я я ja [ja]; [a] després [tj, dj, sj, zj, nj, lj] [ja]

Vegeu també

- Literatura iacut

Nota

1. El símbol C significa consonant.

Enllaços externs

Sobre la llengua

A Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca) hi ha

- Comparació de vocabulari iacut i mongol (http://www.uni-bonn.de/~uzsylm/mongol/mongol_sakha.html)
- Traduccions russes de texts iacuts (http://www.uni-bonn.de/~uzsylm/sakha/bib/) h
- Sakhalyy suruk (http://sakhalyy.helios-nw.ru/) - Fonts per a PC
- Sakhatyla.ru (http://sakhatyla.ru) - Diccionari online iakut-rus, rus-iakut

contingut multimèdia relatiu a: ***Iacut***

Contingut en iacut

- Sakha Open World - Орто Дойду (http://doydu.sakhaopenworld.org/) - plataforma per a promoure el iacut al web (en iakut, Unicode)
- Pàgina de la vila de Baayaga (http://www.baayaga.narod.ru) - notícies i històries sobre la gent de Baayaga (en iakut)
- Kyym.ru (http://www.kyym.ru) - diari iacut

Llengües turqueses	
	Turquès occidental
Bolgar	Bólgar† | Húnnic† | Khàzar† | Txuvaix
Txagatai	Aini[2] | Turc d'Ili | Lop | Txagatai† | Uigur | Uzbek
Kiptxak	Baraba | Baixkir | Cumà† | Karatxai-balkar | Karaïm | Karakalpak | Kazakh | Kiptxak† | Krimtxak | Kumyk | Nogai | Tàtar | Tàtar de Crimea[1] | Urum[1]
Oguz	Afxar | Àzeri | Gagaús | Petxeneg† | Qaixqai | Salar | Tàtar de Crimea[1] | Turc | Turc de Khorasan | Turc otomà† | Turcman | Urum[1]
	Turquès oriental
Khalaj	Khalaj
Kirguís-Kiptxak	Altai | Kirguís
Uigur	Altai septentrional | Txulim | Dolgan | Fuyü Gïrgïs | Sakhà / iacut | Khakàs | Shor | Tofa | Tuvinià | Iugur occidental
	Turc antic†
	Notes: [1] Es troba en més d'un grup; [2] Llengües mixtes; † Extingida